

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

VII. De litis contestatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

Prescriptionem 8. Cod. De except. exceptis quibusdam casibus, quibus & post sententiam licite obijciuntur: qui alibi recensentur, in Glos ad l. 1, C. De iuris & facti ignor ubi & Dd.

§. 29, De Replicationibus, Duplicationibus &c.

Atque hæc quoad exceptiones rei conventi, quæ nonnumquam contrariis exceptionibus rursus ab ipso adfore retunduntur; quæ proprio nomine vocantur Replicationes, quasi per eas replicentur, id est, resolvantur exceptiones rei. Quæ si rursus aliis exceptionibus à reo impugnentur, vocantur Duplicationes, & contra has solent dari Triplicationes, rursus contra triplicationes, Quadruplicationes, & ita deinceps, l. 2, D. De except. & tit. Insit. De replicationibus. Quæ tamen multiplicatio de iure Canonico non admittitur, saltem quoad testes antea productos attinet, quos tertio resutare non licet, ne nimium extrahatur iudicium, cap. Licet, 49, Ext. De testib. ubi quoad alia latè Panor. mit.

NOTATIO in Tit. 6.

a Excommunicato assimilatur bannitus; qui licet agere non possit, tamen hic ab alio conventus rectè se defendit, per ea, quæ tradit And. Gail. de pace publ. lib. 2, cap. 12.

b Idem videtur intelligendum de matrimonio dolo inito, de quo apud Glos & DD. ad c. penult. Ext. de his qua vi & c.

§ Prescriptio & exceptio sæpè pro eodem sumuntur

præcipuè in iure Civili, l. Nihil interest 12, D. De inoff. testam. l. Qui cum 9, D. De transact. l. 8, & l. fin. C. De except. Hic tamen uti species ab aliis exceptionibus separatur, ut & in C. De præscript. longi temp. cum aliquot tit. seqq. & in 6, De præscript. d. Quod hic de actionibus præscribendis dicitur, id regulariter d. Etum volumus, nam sunt actiones, quæ brevioris temporis sunt, de quibus in l. In honoratis & ibi Dd. D. De act. & oblig.

c Adde in rebus civitatis relictis, donatis vel venditis etiam requiri præscriptionem centum annorum, l. fin. C. De SS. Eccles. Sed an in rebus Ecclesiarum mobilibus præscriptio quadragenaria locum habeat, vide Panor. & alios ad cap. 1, Ext. De in integ. restituit.

f Putant quidam hanc renuntiationem non valere, nisi in iudicio facta sit, ut videre est apud Ant. Gomez. Vatar. resol. lib. 2, c. 13, num. 7. & sic censent accipiendum esse text. in l. fin. D. Ad SC. Velleian. Verùm hic text. aperte videtur adversari, dum inquit: Cavere debet, exceptione se non usutum, & sic ad iudicium ire. Unde magis videtur renuntiationem valere, etiam extra iudicium factam. Sunt & alia exceptiones, quibus cessat Senatusconsultum Velleianum, quas vide in Glos ad l. fin. C. Ad SC. Vell. Coniunge l. Antiqua 23, §. fin. C. eod. tit. ubi ex Iustiniani constitutione mulier non aliter opus habet Senatusconsulti exceptione, quam si instrumento publico à tribus testib. subsignato intercesserit; aliàs ipso iure tuta est. Similiter si intercesserit pro marito ipso iure tuta est, nisi probetur verum in utilitatem mulieris, Auth. Si qua mulier C. d. tit. §. & illud Nov. 134, Vi nulli iudic.

DE LITIS CONTESTATIONE.

TITULUS VII.

§. 1. Contestatione litis necessaria est ad constituendum iudicium.

Litis contestatio basis quodammodò est, constituendi iudicii ordinarii, l. amplius 15, O. Rem rat. hab. a Neque enim, eà omisâ, testes recipiunt ad sententiam definitivam deveniri potest, adeoque corrumpitur processus iudicii, toto tit. Vt lito non contest. c. Duam 54, §. licet Ext. De elec. d.

§. 2. Litis contestatio quando inducatur.

Eit autem litis contestatio per petitionem in iure, id est, in iudicio propositam & responsionem subsequutam, animo configendi, d. §. licet & c.

unico Ext. h. tit. l. 1, C. eod. adde Hostiens. in Summa hoc tit. num. 2. Unde per eandem narrationem facti & responsionem, litis contestatio non inducitur, iam ad iuris & ne quidem, si peremptoria exceptio contra intentionem actoris objecta fuerit à reo, c. 2, hoc tit. in 6, De peremptoria except. vide sup. tit. prox. §. perpetua.

§. 3. Peremptoria exceptio an impediatur litis contestationem.

Sed an saltem peremptoria exceptio impediatur litis contestationem? Minimè. Nam nihilomi-

nus, eâ non obstante, lis contestanda erit, præterquam si sit exceptio litis finitæ, pura rei iudicatæ, transactionis, iurifurandi, quæ ante litis contestationem cognoscenda est; *c. 1. eod. tit. in 6, addè ibid. D. latus.*

§. 4. Casus quibus ante litis contestationem receptio testium admittitur.

Sed quod dictum est, omissâ contestatione litis, testes non posse recipi, perpetuum non est. Si enim inter moras contestandæ litis periculum sit, ne testes, quibus causa probari potest, moriantur, aut diu abfuturi sint, possunt testes, ubi civiliter agitur, interim audiri & recipi, si reus sit contumax, sive absens absque malitia, ut conveniri non possit, dummodò testibus eo modo receptis, actor intra annum, si potest, agat, aut saltem receptionem huiusmodi testium reo denunciaret: Aliter enim attestations receptæ nullius momenti sunt, *cap. fin. in princ. Ext. Ut lites non contest.* Quâ ratione, & actor memoriæ conservandæ causæ ejus, quod sibi sub conditione debetur, testes audiri rectè desiderat, ne fortè pendente conditione testes rebus humanis eximantur, *l. In lege Aquilia 41, D. Ad l. Aquil. Quidam 32, §. 2, D. De furt. addè Auth. Sed et si C. De testib. At verò reus cum*

non sit in ejus potestate, quando conveniatur, *l. Plurè 5, paragr. fin. D. De doli mali except. justè sumper desiderat testes suos produci & audiri, de nuntiatione facta adversario, cap. Significavit 41, Ext. De testib. l. fin. C. De usur. pupillar. l. 3, paragr. duo D. De Carbon. edito.*

§. 5. Lites pendente nihil innovandum.

Et quamvis per litis contestationem propriè judicium constituatur, ut jam antè meminimus: ad perpetuandam tamen jurisdictionem judicis delegati (eo scilicet casu, quo aliàs morte delegantis exspiraret ejus jurisdictio) & ad impedimentum, ne quid in causa innovetur, sufficit vel sola citatio, quæ in notitiâ rei pervenit, aut per eum factum est, ne veniret, *c. Gratium 20, Ext. De offic. & potest. jud. deleg. junctâ l. Et quia 6, D. De jurisd. Clement. 2, Ut lites pend. addè C. tit. C. Ut lites pend.*

NOTATIO in Tit. 7.

a Nam in extraordinario judicio litis contestatio necessariò non exigitur sicut in paragr. judicium verò extraordinariò sup. de judicis.

b Quò ad causæ decisionem, contumacia interim absentis punitur, latus sup. tit. de dolo & contum.

DE JURAMENTO CALUMNIÆ.

TITULUS VIII.

§. 1. Juramentum calumniæ quando & quibus præstandum?

Lites contestata, aut etiam non contestata, iis scilicet casibus, quibus contestatio litis non requiritur, quos supra recensuimus, in §. judicium verò sup. tit. de judic. devenitur ad juramentum calumniæ, non solum ab actore & reo, sed & ab eorum procuratoribus præstandum, *l. 2, C. hoc sit & per Ext. eod. c. 2, §. 1, eod. in c. 2*

§. 1. Quæ continuantur juramento calumniæ.

Quod hac forma præstat ab actore, ut juret se non animo calumniandi litem incedere, sed quòd existimet se bonam causam habere. A reo verò, quòd putet se justè resistere, opinione juris sui. *d. l. 2, in princ.* Ab utroque, quòd nihil penitus patrocinii gratia, iudicibus aut alteri cuiquamque, in causa vel dederit, vel promiserit, vel etiam daturus sit per se sive per alium, præterquam Advocatis honoraria, cæterisque, quibus à jure dari permittitur, *Auth. Principales C. eod.*

*Junctâ l. Plebis cito 18, D. De offic. præsid. l. Solet 6 in fin. D. De off. procons. c. Sententium 11, §. 2, insuper De rescriptis lib. 6, l. Cum 25, Auth. Sed hodie, & Auth. Generaliter C. De Episc. & cler. Quibus locis exprimitur illi, quibus & quid dari permittitur. Item quòd neuter exiget ullam probationem, quam non existima verit, necessariam, *Auth. In isto C. De jurejur. propter calum.**

§. 3. Etiam per procuratorem juramentum calumniæ præstari posse.

Neque interest, actor, vel reus per se, an per procuratorem hoc juramentum præstet; dummodò id specialiter procuratori demandatum sit, *c. fin. eod. in 6, Proinde hic procurator & in animam domini, & in suam hoc juramentum calumniæ præstabit, Joan. Andrea in addit. ad c. 3, Ext. h. t. & probat. text. in c. 2, De test. lib. 6, & in c. un. De juram. cal. in 6, Adde And. Gail. lib. 1, Observ. 88.*